

5. *Hufbauer G. Economic Sanctions Reconsidered / G. C. Hufbauer, J. J. Schott, K. A. Elliott, B. Oegg. – Washington D. C. : Peterson Institute, 2007. – 233 p. – P. 3. – Цит. за: Седляр Ю. О. Теоретичні засади дослідження економічних санкцій як інструменту зовнішньої політики держави / Ю. О. Седляр // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 131. Вип. 118. Політологія. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – С. 152–156.*

МАРІЯ ДРОБІНЯК

Науковий керівник:

К.е.н., доц. Ліщинський І. О.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ОГЛЯД ПРОЦЕСІВ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У КРАЇНАХ ПІВДЕННОЇ ЄВРОПИ

Економічна глобалізація обов'язково супроводжується погравленням міжнародних фінансових потоків, зростанням обсягів світової зовнішньої заборгованості, що провокує фінансову нестабільність глобальної економіки причинами якої являються періодичні кризові явища. Проблематика кризи дедалі більше захоплює фінансово-економічну літературу, що з'являється останнім часом, адже, криза зачепила певною мірою, як простих людей, так і суб'єктів господарювання і навіть економіки країн, причому із розряду досить не слабких. Об'єктивні економічні закони ринкового розвитку знову в ХХІ столітті в глобальному масштабі, заявили про себе повною мірою, вимагаючи до себе уваги з боку як бізнесу і держав, так і економічної науки.

Історія становлення і розвитку світової економічної системи свідчить про те, що нерівномірність процесу її функціонування, коливання обсягів виробництва і збуту, виникнення глибоких спадів виробництва, що характеризується як кризова ситуація, варто розглядати як деяку загальну закономірність. Зміни фаз (підвищення, зниження) супроводжується істотними змінами у структурі економіки, динаміці цін, обсягах виробництва, співвідношенні продуктивності праці і доходів, нагромадженні та споживанні. Відповідно світова економічна практика виробила цілий арсенал інструментарію подолання кризових явищ, систематизація і аналіз якого буде доречно для визначення напрямків розвитку економіки України сьогодні.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів вивчення феномену сучасної економічної кризи, основних тенденцій її розвитку в контексті глобалізаційних процесів в Південній Європі.

Теоретичне обґрунтування циклічних та кризових явищ належить ученим: М. І. Туган-Барановському, М. Д. Кондратьєву, К. Марксу, Дж. Кейнсу, Й. Шумпетеру, М. Фрідмену, В. І. Вернадському, А. Л. Чижевському, М. І. Вавилову, Д. В. Шияну [2]. Більш глибокі дослідження щодо найбільш проблемних економік країн Євросоюзу, таких як Греція, Італія, Іспанія, Ірландія, Португалія проводили як зарубіжні вчені – Дж. М. Вейнер, П. Л. Казріель, М. Моран, Я. Зетельмеєр. Серед українських науковців, які

вивчали світові боргові кризи варто виділити таких, як: Е. А. Майоров, В. П. Николук, В. Р. Славюк, К. Балянин, К. Кравченко, Є. С. Ларін. [1]

Розглядаючи основні аспекти формування кризових явищ, та визначаючи основні напрями їх подолання проведемо наступний аналіз теоретичних і практичних даних. Основними кризами які мали вагомий вплив на економіки країн була під час 2008–2009 рр. світ вступив в глобальну рецесію, яка викликає широке скорочення бізнесу, зростання безробіття і скорочення державних доходів. Деякі з найбільших і найбільш шанованих банків, інвестиційних компаній і страхових компаній або вже оголосили про своє банкрутство або були на грані цього. Майже у всіх промислово розвинених країнах і багатьох країнах з ринком, що розвиваються, оголосили рятувальні пакети для економічного та фінансового сектора. [4] Ряд країн, в крайньому випадку, звернулися до запозичення у Міжнародного валютного фонду. Криза виявила фундаментальні слабкості фінансових систем у всьому світі, показали, як взаємопов'язані і взаємозалежні економіки сьогодні. Наступна хвиля зростання фінансової кризи відбулось у 2011 році, це по суті продовження ситуації 2008 року через не вирішення основних економічних проблем, зростання зовнішнього боргу у країнах Південної Європи, та інших.

Для практичного аналізу проаналізуємо таблицю 1 на якій відображено зростання ВВП у Південній Європі (по країнах) для виявлення впливу фінансово-економічної кризи на економіки даних країн. [3]

Яв видно з таблиці до 2007 року практично у всіх країнах відбувався зріст ВВП на 2-3% тільки в Андорі вже з 2007 року ВВП знизився з 4,6% практично до 0,1% що свідчить про значний економічний занепад відплив іноземного капіталу та інвестицій. Також можна зробити висновки що сильніші країни такі як Греція, Італія Іспанія, та Португалія зазнали економічного занепаду, адже до 2014 лише Іспанія змогла вийти на плюсовий ВВП – 1,4% хоча порівнюючи з 2006 – 4,2% це негативний результат.

Таблиця 1

**Зростання ВВП (% на рік відповідно до базового року)
у країнах Південної Європи**

Країни	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Греція	5.7	3.3	-0.3	-4.3	-5.5	-9.1	-7.3	-3.2	0.7
Італія	2.0	1.5	-1.0	-5.5	1.7	0.6	-2.8	-1.7	-0.4
Португалія	1.6	2.5	0.2	-3.0	1.9	-1.8	-4.0	-1.1	0.9
Іспанія	4.2	3.8	1.1	-3.6	0.0	-1.0	-2.6	-1.7	1.4
Мальта	2.2	4.3	3.9	-2.8	4.3	1.4	1.1	2.9	2,8
Кіпр	4.5	4.9	3.6	-2.0	1.4	0.3	-2.4	-5.4	-2.3
Андора	4.6	0.1	-8.6	-3.8	-5.3	-4.8	-1.8	-0.1	-0,2

Примітка: Сформовано автором на основі даних [3]

Останні роки Греція перебуває в тривалій кризі, економічний стан її не найкращий і хоча змогла в нормувати падіння ВВП і його наростити до 0,7%, вона все ж є фінансово залежною країною від ЄС адже свої фінансові можливості раніше сильна економіка частково втратили, через невміле управління ними.

Прямі іноземні інвестиції в Південній Європі (млрд. дол. США)

Країни	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Греція	5,409,239	1,957,699	5,733,40	2,762,586,	533,689	1,092,091	1,663,327	2,945,417	1,682,619
Італія	39,007,009,	40,042,891	-9,500,316	16,574,423	9,937,474	34,443,576	34,812	19,530,574	13,726,783
Португалія	13,198,582	6,026,180	7,821,376	5,578,899	8,455,785	9,817,680	23,131,734	10,872,677	12,410,035
Іспанія	32,989,821	73,772,822	79,557,788	13,478,740	41,020,054	31,782,139	24,915,159	45,098,883	34,232,712
Мальта	1,781,163	838,849	14,837,415	1,444,129	9,246,747	7,845,013	3,290,856	393,890	-12,851
Кіпр	1,872,392,	2,295,454,	1,015,181	2,180,419,	70,665,	2,078,721	1,233,052	3,765,400	861,137

Примітка: Сформовано автором на основі даних [3]

Отже, як видно з таблиці приплив прямих іноземних інвестицій скоротився порівнюючи з 2006 до 2014 року в таких країнах як Греція з 5 409 239 до 1 602 619 млрд дол. США, та в Італії з 39 млрд до 13 млрд дол.США, причиною цього є криза 2008–2011 років яка негативно вплинула на економіки цих країн. Незначних скорочень зазнали лише Португалія та Кіпр, адже у останнього забрали статус офшорної зони і відбувся великий відтік капіталу з Азії. Найбільше постраждала Мальта адже її прямі інвестиції скоротилися з 1 782 163 до -12 861 млрд дол. США. З таблиці видно що прилив інвестицій в Іспанію що під час фінансової кризи 2008 року збільшився до 79 557 788 млрд дол. США хоча і на 2014 він становить 34 232 712 млрд дол. США, це свідчить про позитивну тенденцію розвитку даної країни.

На нашу думку для уникнення кризових явищ або швидкого їх подолання з мінімальними втратами необхідно вжити таких заходів:

- сформувані сприятливі умови для ведення бізнесу;
- забезпечити платоспроможний внутрішній попит;
- захистити та підтримати національного товаровиробника;
- розширити ринки збуту вітчизняної продукції;
- мінімізувати зовнішній борг;
- знизити ціни на внутрішньому ринку для збільшення сукупного попиту.

Зрозуміло, що боротьба з кризою це є довгий та виснажливий процес, але лише за умови послідовної, узгодженої макроекономічної політики всіма гілками влади можливо буде її подолати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міщенко В. І. Взаємодія органів державного управління як фактор подолання фінансової кризи / Міщенко В. І, Лисенко Р. С. // *Фінанси України*. – 2009. – № 1. – С. 50–57.

2. Крикун В. Б. Кризові явища в економіці як об'єкт державного управління / Крикун В. Б. // *Часопис Академії адвокатури України* – 2010. – № 8 (3'2010).

3. Світовий банк [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.worldbank.org>.

4. Пулявець О. Л. Наслідки фінансової кризи 2008–2011 рр. для розвитку демократичних інститутів ЄС / О. Л. Пулявець / *Наукові праці. Політичні науки*. – Чернівці, 2012. – С. 59–61.